

BOLESTI I ŠTETOČINE PČELA I PREVENTIVA

1. Američka gnjiloća legla – kuga

Ovo je bakterijska zarazna ne izlječiva bolest pčelinjeg legla, pa je i zbog toga dobila naziv kuga. Javlja se u pčelinjacima krajem ljeta-početkom jeseni, u uslovima ne higijene, loše pčelarske prakse i ne humanog odnosa prema pčelama, iako ovo nisu primarni uzroci nastanka ove bolesti. Ova bolest je često rasprostranjena na našim pčelinjacima, jer kada pčelar primijeti prve znake ove bolesti, pčelinja društva su uveliko zaražena sporama ove bakterije. Vidljivi znaci ove bolesti su prošarano i šupljikavo leglo, čiji poklopci su poprimili mozaičan izgled i blago su ugnuti. Larva ispod poklopca je uginula i pretvorila se u ljepljivu rastezljivu masu, koja se ne može izvaditi iz ćelije saća i ista se očistiti.

Slika br. 8. Vidljivi znaci američke kuge legla

Ukoliko pčelar primijeti ove ili slične simptome, potrebno je prvo da obavijesti lokalnu veterinarsku inspekciju i da zajednički uzmu uzorak za laboratorijsku analizu. Ako je nalaz pozitivan, dotična društva treba odmah ugušiti sumporom, a okvire sa saćem i pčelama ne škodljivo ukloniti (zapaliti). Ostali dio košnice potrebno je dezinfikovati sa let lampom (brener), s obzirom da je spora ove bakterije veoma otporna i strada tek na temperaturi 120°C.

Ova bolest se ne može liječiti, ali se može iskorijeniti dobrom pčelarskom praksom i dobrim međusobnim odnosom među pčelarima (razmjena informacija i iskustava).

2. Nozemoza pčela

Zarazni proljev pčela ili nozemoza je bolest izazvana parazitskom protozoozom *Nosema apis*. Postoje dva oblika ove bolesti – kronični i akutni. Prvi oblik se javlja u aktivnom dijelu sezone i nije vidljiv golim okom (nema vidljivih simptoma i pčela umire u slobodnoj prirodi), dok akutni oblik se javlja tokom zimskog mirovanja pčela i umiranje pčela se odvija u košnici. Tada pčelar može da primijeti isprljane okvire sa izmetom pčela (nesvarena hrana), kao posljedica oštećenja epitela srednjeg crijeva pčela. Ona nije u mogućnosti sadržaj crijeva zadržati do prvog pročišnog leta, već isti izbacuje u košnicu i time se pojavljuju prvi znaci ove bolesti. Pčele su uzbuđene, izlaze izvan zimskog klubeta, a abdomeni su im jako naduveni i izlazi rijedak sadržaj žute boje.

Slika br. 9. Vidljivi znaci Nozemoze

Bez intervencije pčelara, u težim slučajevima, pčelinje društvo je predodređeno na propast. Da do tog ne bi došlo, neophodno je sprovoditi preventivne mjere, kao što su:

- higijensko pojilo za pčele (u vodu dodati 0,5 % kuhinjske soli);
- redovna zamjena saća i matica;
- prilikom prihrane pčela dodati Nozucid – jodni rastvor 1 ml/1 L sirupa.

Slika br. 10. Kvalitetno higijensko pojilo za pčele

3. Varoza pčela

Varroa destructor je štetočina pčela, koji napada i pčelinje leglo i odrasle pčele i pri tome im siše hemolimfu (krv pčela). Na taj način, rađaju se deformisane mlade pčele, bez krila, dosta iscrpljene, sa ne završenim procesom rasta i razvoja. To bitno utiče na dužinu i kvalitetu života pčela radilica u kasnijoj dobi, što za posledicu ima postepeno propadanje pčelinjeg društva, uz znatno niže proizvodne rezultate na pčelinjaku. Pčelar primjećuje invaziju varoe po opadanju broja pčela u košnici, deformisanim pčelama i trutovima (u doba kada ih ima u košnici), velikoj i čestoj uznemirenosti pčela, te prisustvom varoa na odraslim pčelama. Prisustvo varoe u košnici, potpomaže i širenju drugih bolesti (kuga i nozemoza), kao i prisustvo raznih vrsta virusa (hronična paraliza i sl.). Da bi se utvrdio prosječan broj varoe u košnici, potrebno je izvršiti prebrojavanje prirodno otpalih varoa na podnjači (ne više od 1-2 puta u sedam dana).

Slika br. 11 *Varroa destructor* na pčelinjem leglu i odraslim pčelama

Na taj način, pčelar može da utvrdi nivo zaraženosti pčela varoom i taj procenat ne smije preći 1% zimi, a u aktivnom periodu godine 10%.

Od metoda koje se koriste u borbi protiv varoe, ističu se sljedeći:

- Biološke metode:
 - upotreba ramova građevnjaka,
 - vještačko razrojavanje,
 - uklanjanje prvog i zadnjeg legla,
 - upotreba organskih kiselina (mravlja, mliječna i oksalna),
 - upotreba timola.
- Hemijske metode:
 - sredstva na bazi amitraza (mitak), fluvalinata i brompropilata (letvice),
 - sistemici (perizin i apitol).

Upotreba hemijskih sredstava u borbi protiv varoe mora biti pravovremeno, sa provjerenim i registrovanim sredstvima, uz uslov da se ista ne koriste za vrijeme medonosne paše, kako aktivne materije iz ovih sredstava ne bi završile u pčelinjim proizvodima.

Kombinacijom gore spomenutih metoda razvoj glavnog štetočine naših pčela bi se držao pod kontrolom i time bi se znatno smanjio gubitak pčela na našim pčelinjacima. Ovo je jedini put do zdravih i radno raspoloženih pčela, sa krajnjim ciljem – zdravi i ispravni pčelinji proizvodi.

RADOVI NA PČELINJAKU PO MJESECIMA

Pčelari moraju znati koje radove treba i kako da obavljaju u pojedinim mjesecima. Ovdje će biti izložen praktičan program rada i opisan po mjesecima. Da bi pčelari bili u toku sa savremenim znanjima iz tehnologije i tehnike pčelarske proizvodnje, potrebno je da se upoznaju i sa redoslijedom pojedinih poslova, kako bi mogli planirati vrijeme, obezbjediti potrebnu opremu i pribor, vršiti pripreme za selidbu pčela, za vrcanje meda itd. Često se propusti obavljanje nekog manje ili više značajnog posla na pčelinjaku jednostavno zato, što pčelar zaboravi ili što pčelar početnik najčešće i ne zna kada i kako šta treba uraditi. Međutim, neizvršavanje ili neblagovremeno izvršavanje nekih poslova oko pčela može veoma nepovoljno da se odrazi na visinu prinosa i na produktivnost rada u pčelarstvu.

Na dinamiku i vrstu radova na pčelinjaku može u velikoj mjeri da utiču klimatske prilike, kako da poboljšaju uslove medenja medonosnog bilja, tako i da umanje ukupne godišnje prinose. Radove po mjesecima počinjemo sa avgustom, zato što pčelarska godina počinje u ovom mjesecu i tada se pčelinja društva počinju spremati za narednu godinu.

RADOVI U AVGUSTU

U ovom mjesecu na pčelinjaku se obavljaju, uglavnom sljedeći radovi:

1. Detaljan pregled svih pčelinjih društava, radi utvrđivanja njihovog stanja, na osnovu kojeg bi se izvršile pripreme za prezimljavanje i za narednu sezonu:
 - Utvrditi jačinu i zdravstveno stanje pčelinjih društava, postojanje i kvalitet matice, količina rezervne hrane, kvalitet saća i potreba za njegovom zamjenom, ispravnost košnice i sl.,
 - Preurediti pčelinje gnijezdo prema jačini pčelinjeg društva,
 - Suvišno saće ukloniti iz košnice, a staro i crno saće odmah pretopiti,
 - Starije okvire sa medom i polenom pomjeriti prema centralnom djelu košnice, gdje će se formirati pčelinje klube.
2. Zaštita pčelinjih društava od visokih temperatura:
 - Pčelinjak postaviti tako da košnice, u najtoplijem dijelu dana (11-15 časova), budu djelimično zaštićene od sunca ("šareni hlad"),
 - Proširivanje prostora u košnici, blagovremenim dodavanjem nastavaka,
 - Maksimalno otvoriti ventilaciju na košnici,
 - Na pčelinjaku uvijek da bude aktivna pojlilica.

3. Preduzimati određene apitehničke mjere, kako bi se do zazimljavanja pčela proizvelo što veći broj mladih pčela radilica.
4. Njegovati rojeve:
 - Nadražajno prihranjivati, uz obezbjeđenje dovoljnih količina rezervne hrane.
5. Cijeđenje meda medljikovca iz košnice,
 - Na taj način ćemo spriječiti pojavu proliva pčela na proljeće.
6. Borba protiv osa i stršljenova:
 - Postaviti na pčelinjak flaše "klopke".
7. Zamjena starog saća:
 - Češčom zamjenom saća = više otopljenog voska.
8. Zaštita pčelinjih društava od varooe i dr. štetočina:
 - Aplikacija određenih sredstava za zaštitu zdravlja pčela.

RADOVI U SEPTEMBRU

U toku ovog mjeseca, pčelinja paša je znatno smanjena, pa su pčelari prisiljeni da poduzmu odgovarajuće apitehničke mjere kako bi se umanjio negativan uticaj nedostatka paše. U pčelinjim društvima se smanjuje broj pčela, smanjuje se prostor koji pčele u košnici pokrivaju i počinje se formirati tzv. medna kapa, potrebna za prezimljavanje pčela. Radovi koji trebaju biti obavljani u ovom mjesecu su:

1. Nastaviti sa radovima iz prethodnog mjeseca, koji pospješuju da se izvede što veći broj mladih pčela radilica koje će prezimiti:
 - Nadražajno prihranjivanje.
2. Obezjediti pčelinjim društvima dovoljne količine kvalitetne hrane za prezimljavanje i rani proljetni razvoj:
 - Intezivnija prihrana pčelinjih društava (do polovine septembra).
3. Njega rojeva i slabijih društava:
 - Nadražajno prihranjivanje,
 - Prebaciti suvišan polena iz nekih košnica u ovogodišnje rojeve.
4. Mlado saće složiti u krajeve košnice, a okvire sa više meda i polena pomjeriti bliže leglu:
 - Ne razdvajati okvire sa leglom (hrana uvijek sa strane),
 - Prostor u košnici svesti na jačinu pčelinjeg društva.
5. Sa plodišta skinuti sve nastavke i polunastavke i složiti ih u skladište:
 - Po potrebi ukloniti i iz plodišta suvišno i staro saće.
6. Preduzeti mjere protiv varoe, voskovog moljca i pčelinjih vašiju:
 - Aplikacija određenih sredstava za zaštitu zdravlja pčela.
7. Preduzeti mjere u spriječavanju pojave grabeži, kao i u borbi protiv osa i stršljenova:
 - Obavezno suziti leta (broj ulica u košnici = cm otvor na košnici – leto),
 - Upotrebiti flaše "klopke" za hvatanje ovih štetočina.
8. Održavati pojilicu u ispravnom stanju:
 - Održavati higijenu na pojilištu, uz svakodnevnu zamjenu svježom vodom.

RADOVI U OKTOBRU

U oktobru vrijeme postaje sve hladnije, pa je i opseg radova na pčelinjaku sveden na minimum. Matica polako prestaje da polaže jaja, a izlazi i posljednje leglo. Pčele zatvaraju propolisom nepotrebne otvore na košnici. Osnovni radovi koje treba izvršiti u oktobru su sljedeći:

1. Svi radovi iz prethodnih mjeseci, koji iz raznih razloga nisu ranije sprovedeni moraju se u ovom mjesecu obaviti:
 - Uređenje pčelinjeg gnijezda.
2. Uređenje zemljišta i postolja na pčelinjaku:
 - Postolja moraju biti stabilna i malo nagnuta naprijed (1-2%),
 - Ukloniti korov i suvišnu travu.
3. Uzimljavanje i društava sa rezervnim maticama.
4. Obezbjediti mir na pčelinjaku:
 - Radi normalnog rada pčelinjeg društva unutar košnice neophodan je mir na pčelinjaku,
 - Ograditi pčelinjak i postaviti tablu sa podacima o pčelaru (ako je pčelinjak udaljen od pčelareve kuće).
5. Zaštita pčelinjaka od vjetrova.
6. Pregled i uređenje ventilacije na košnicama:
 - Neophodno višak vodene pare odstraniti iz košnice.

Slika br 12. Matica u okruženju svojih hraniteljica

RADOVI U NOVEMBRU

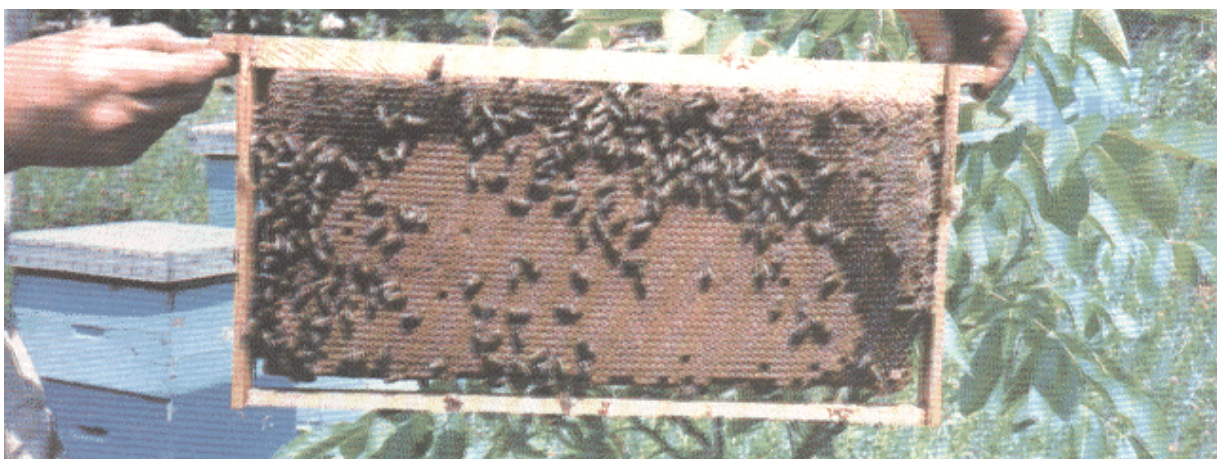
U ovom periodu pčelinje društvo čine pčele radilice i matica. Pčelinje klube je već formirano i u njemu miruju članovi pčelinjeg društva. Svi radovi na pčelinjaku se podešavaju tako, da se pčelinjim društvima pomogne u njihovom nastojanju da što više očuvaju svoju energiju i da troše što manje hrane. Radovi u ovom mjesecu su:

1. Dovršiti uzimljavanje pčelinjih društava:
 - Postaviti utopljavajući materijal.
2. Obezbjediti apsolutan mir na pčelinjaku:
 - Spriječiti i najmanje potrese košnica.

3. Zaštita pčelinjih društava od jakih vjetrova:
 - Zaštitni pojas od granja, trske, ploča i sl.
4. Čistiti leta od eventualnog snijega, leda i mrtvih pčela:
 - Omogućiti normalan izlet pčela za vrijeme toplih dana.

RADOVI U DECEMBRU

U toku decembra mjeseca ulazimo u zimski period, kada pčele imaju više posla i napora da stvore, održavaju i uspješno koriste postojeće uslove za svoj život. Svi radovi u ovom mjesecu bi trebali biti svedeni na stalnu kontrolu čistoće leta košnice, povremeni obilazak pčelinjaka, kao i obezbjeđivanje stalnog mira na pčelinjaku. Također, u ovom periodu moguća su manja pomjeranja košnica, bez bojazni da će se to negativno odraziti na proljetni razvoj pčelinjih društava. U ovom periodu, košnice se ne smiju otvarati, tako da se stanje pčelinjeg društva može odrediti, i na osnovu izleta i uleta pčela na ljeto u toplijim danima ovog mjeseca. Ovaj period treba iskoristiti i za popravak i nabavku dodatne pčelarske opreme, da bi se spremno dočekala naredna pčelarska sezona.

Slika br. 13. Okvir sa leglom kakav bi poželio svaki pčelar

RADOVI U JANUARU

U januaru mjesecu događa se često, da ima toplih dana, koje treba iskoristiti za poduzimanje odgovarajućih apitehničkih mjera, sa ciljem zaštite pojedinih pčelinjih društava, pogotovo onih koje su konzumirale veće količine hrane u toku zime. U tom smislu, dobro dođu ovi januarski topli dani da se i pčele oslobode nagomilanog produkta u probavnom traktu, nastalog probavom hrane. Također, i matica polako počinje da polaže jaja, čime se određen broj pčela radilica aktivira na ishrani legla, a što iziskuje i veće količine polena i meda. Utroškom većih količina hrane u ovom periodu, stvara se i veća količina vodene pare i CO₂, što iziskuje i pravilno funkcionisanje ventilacije u košnici. To su sve razlozi, da se u ovom mjesecu moraju preduzeti sljedeći poslovi:

1. Periodična kontrola stanja na pčelinjaku.
2. Prihranjivanje pčelinjih društava po potrebi:
 - Prihraniti pčelinja društva sa pogačama, koje su obogaćene sa polenom.

3. Sprečavanje razvoja legla u širem obimu:
 - Postepeno skinuti nešto utopljavajućeg materijala (paziti da se leglo ne prehladi).
4. Po mogućnosti aktivirati pojllice (uticaj niskih temperatura).
5. Održavati higijenu na pčelinjaku:
 - Očistiti leta od snijega i leda, kao i podnjače od mrtvih pčela i nečistoća.

RADOVI U FEBRUARU

Djelovanjem klimatskih faktora u ovom periodu, kao i instinktivnim osjećanjem da se približava proljeće, životni procesi u pčelinjem gnijezdu se naglo počinju mijenjati u odnosu na prethodni period, što pčelari obavezno treba da prepoznaju kako bi preduzeli sljedeće radove u pčelinjaku:

1. Održavanje higijene u i oko košnice:
 - Zamjena podnjača sa novim ili čistim podnjačama iz skladišta,
 - Ukloniti nečistoće i mrtve pčele sa pčelinjaka,
 - Vosak sa podnjače pretopiti.
2. Kontrolisanje zdravstvenog stanja i jačine pčelinjih društava:
 - Pregled na pojavu proljeva i nozemoze pčela,
 - Jačina i stanje u košnici se određuje i prema zujanju pčela u košnici (dobro stanje – kratko i bučno zujanje).
3. Kontrolisanje stanja rezervi hrane, posebno polena (cvjetnog praha):
 - Prihrana sa pogačama, samo u izuzetnim uslovima i sa šećernim sirupom (topliji dani i noći).
4. Pregledati utopljavajući materijal:
 - Ako je vlažan, obavezno ga zamijeniti.

RADOVI U MARTU

U martu mjesecu postaje sve toplije. To bitno utiče na razvoj pčelinje paše, pa time i na razvoj pčelinjih društava. U ovome mjesecu cvjeta izvjestan broj medonosnih biljaka, naročito onih koje su izrazite polenašice, kao npr. rano koštičavo voće. Smatra se da je mart mjesec veoma bitan za razvoj pčelinih društava, tako da se mora posebno obratiti pažnja na vrstu i dinamiku poslova na pčelinjaku u ovom periodu, jer sve što se tada propusti neće se moći kasnije nadoknaditi.

Ti radovi su sljedeći:

1. Po potrebi pčelinja društva odzimljavati ili utopljavati.
2. Izvršiti prvi prolječni pregled pčelinjih društava:
 - Pregled vršiti u najtopliji dio sunčanog dana (16-18°C),
 - Obratiti pažnju na eventualnu zaprljanost okvira (nozemoza),
 - Pregled rezervi hrane,
 - Odrediti jačinu pčelinjeg društva i postojanje matice u društvu,
 - Ako nismo ranije – očistiti podnjače košnica.

3. Preduzeti mjere saniranja pčelinjih društava,
 - Slaba društva spajati **uvijek** sa jačim pčelinjim društvima,
 - Pčelinjim društvima bez matice dodati rezervnu ili ih spojiti sa jačim.
4. Izvršiti zamjenu starog i dotrajalog saća:
 - Sa ovim poslom početi kada to omogućavaju pašne i klimatske prilike,
 - Za izgradnju saća bitna jačina pčelinjih društava i količina unosa nektara,
 - Dodati 1-2 okvira sa satnom osnovom na mjesto starog i praznog saća,
 - Nove okvire **uvijek** dodavati sa strane do legla, nikad u sredinu legla,
 - Ako je unos nektara mali – prihranjivati pčelinja društva (izgradnja saća),
 - Unosom novih okvira proširuje se i pčelinje gnijezdo, čime se sprečava prirodno rojenje.
5. Pripremati okvire sa satnom osnovom:
 - Užičavanje okvira i umetanje satne osnove.
6. U potpunosti aktivirati pojilicu.
7. Vršiti intenzivnije nadražajno prihranjivanje:
 - Dodavanje svake večeri po 200 ml šećernog sirupa ili svako treće veče po 500 ml,
 - Isti efekt se postiže i sa otvaranjem poklopljenog meda na okvirima u košnici veličine pola dlana.
8. Održavati ventilaciju u košnici u ispravnom stanju.
9. Početak primjene bioloških metoda borbe protiv Varooe:
 - Upotreba okvira građevnjaka.

Slika br. 14. Stacionarni pčelinjak (LR košnice)

RADOVI U APRILU

April mjesec je karakterističan po voćnoj paši, koje predstavlja uvod u glavnu pčelinju pašu – bagrem. U ovom mjesecu je unos nektara znatno veći, kao i polena, što treba iskoristiti i sakupiti rezerve istog. Također, krajem aprila u većini krajeva BiH nastupa jedna period bez ili sa znatno smanjenom pčelinjom pašom, što može negativno uticati na razvoj pčelinjih društava. Završavaju se i pripreme pčelinjih društava za iskorištavanje glavne pčelinje paše. Zbog ovih klimatskih specifičnosti, u aprilu treba preduzeti sljedeće aktivnosti na pčelinjaku:

1. Nastaviti proširivati pčelinje gnijezdo i sprječavaju pojavu nagona za rojenjem:
 - Ovaj posao obaviti na vrijeme (ako se zakasni – sigurno rojenje),
 - Oduzeti poneki okvir iz pčelinjeg društva sa medom i leglom (zavisno od jačine pčelinjeg društva) i dodati prazan okvir ili okvir sa satnom osnovom,
 - Zamijeniti staru maticu mladom,
 - Isijecati matičnjake i time samo prolongirati prirodno rojenje (ne i spriječiti),
 - Zamjena mjesta košnicama (ako su pojedina društva ušla u nagon za rojenje).
2. Nadražajno prihranjivati pčelinja društva.
3. Spajati pčelinja društva sa lažnim i maticama trutušama:
 - Ako matice nema u košnici, nastaju lažne matice od pčela radilica, što ima za posljedicu polaganje samo trutovskih jaja,
 - Ako matica postoji u košnici, ali polaže samo trutovska jaja (matica trutuša),
 - U oba slučaja zamijeniti maticu mladom maticom, a ako ih nema – spojiti pčelinja društva.
4. Spajati pčelinja društva, sa ciljem stvaranja jakih pčelinjih društava:
 - Da bi se ovo sprovelo – sva pčelinja društva na pčelinjaku moraju biti zdrava (širila bi se zaraza, ako su bolesna),
 - Izvaditi iz jakih društava jedan okvir sa dosta zrelog legla, stresti svu pčelu u matičnu košnicu i samo okvir sa leglom prebaciti u slabije pčelinje društvo,
 - Na prazno mjesto u jakom pčelinjem društvu dodati prazan okvir ili okvir sa satnom osnovom,
 - Prebacivati postepeno 1-2 okvira.
5. Izjednačavanje pčelinjih društava.
6. Pojačavanje pčelinjih društava na račun slabih:
 - Prebaciti koji okvir iz slabijih pčelinjih društava u jače, sa ciljem dobivanja veoma jakih pčelinjih društava, pošto od slabih društava i onako nema prinosa,
 - Paziti da novonastala veoma jaka pčelinja društva ne dobiju nagon za rojenje.
7. Sakupljanje cvjetnog praha (polena):
 - Postaviti hvatače polena na leta košnica, s tim da ih periodično 1-2 dana mijenjamo po košnicama, tako da bi pčele unijele polen i za svoje potrebe,
 - Odmah po prikupljanju polena osušiti ga i uskladištiti.

RADOVI U MAJU

Maj je najzanimljiviji mjesec za pčelare, ali i njihove pčele. Tek tada mogu da sagledaju rezultate svog dugotrajnog i mukotrpnog rada. To posebno dolazi do izražaja, ako se zna da u ovom mjesecu cvijeta glavna medonosna biljka – bagrem.

Radovi koji bi se trebali sprovesti u maju mjesecu su:

1. Dovršiti sve radove usmjerene na stvaranje jakih pčelinjih društava:
 - Spajanje pčelinjih društava koja se nisu stigla razviti do glavne paše.
2. Spriječiti nagon za rojenje i samo rojenje:
 - Stalno kontrolisati i blagovremeno proširivati prostor u košnici.

3. Stvarati radno raspoloženje u pčelinjem društvu za sakupljanje nektara i polena:
 - Provjeriti funkcionisanje ventilacije u košnici,
 - Zamjena stare matice mladom,
 - Izvaditi 1-2 okvira sa leglom iz plodišta i zamjeniti ih sa praznim okvirom ili sa satnom osnovom,
 - Zaštita košnica od direktnog uticaja sunca,
 - Maksimalno proširiti ljetu.
4. Proširiti ljetu na košnicama, koliko je to moguće.
5. Po potrebi približiti pčelinja društva pčelinjoj paši:
 - Ako je paša bliže – manje praznog leta pčela i više provode vremena u sakupljanju i unošenju nektara,
 - Mogućnost i selidbe pčela na druga medonosna područja.
6. Ograničiti prostor matici:
 - Upotrijebiti matičnu rešetku, kojom ograničimo kretanje matice samo u okviru plodišta.

Slika br. 15. Bagrem

RADOVI U JUNU

Pčelinja paša se nastavlja i u junu, posebno livadska paša, lipa i kesten. Iz tog razlog potrebno je nastaviti većinu radova iz prethodnog mjeseca, a to su:

1. Izdvojiti okvire sa medom i izvršiti cijedenje (vrcanje) meda:
 - Med mora biti poklopljen, da bi se pristupilo njegovom cijedenju, jer u protivnom, može doći do kvarenja istog u skladištu, zbog povećanog sadržaja vlage,
 - Kada se med ocijedi, pokupiti sa njegove površine sitne ostatke voska i ostale primjese,
 - Skladište za med mora biti suha, provjetrena i čista prostorija, bez stranih mirisa (luk, kupus, nafta, itd.).
2. Umnožavanje pčelinjih društava:
 - Primijeniti jedan od načina vještačkog razmnožavanja pčelinjih društava, a sa ciljem planskog uvećanja pčelinjaka.
3. Formiranje nukleusa.

4. Proizvodnja matica:
 - Matica je najplodnija u prvoj godini svog života, pa bi je trebalo mijenjati gotovo svake godine u pčelinjim društvima, čime bi se umanjio uticaj jednog od faktora koji dovode do prirodnog rojenja,
 - Za proizvodnju matica koristiti zdrava, jaka i higijenski "vrijedna" pčelinja društva, pošto se veliki broj osobina pčelinjeg društva prenosi preko matice.
5. Njega rojeva.

RADOVI U JULU

Ovaj mjesec spada u najtoplije mjesece u godini, a i pčelinja paša jenjava, tako da se u ovom periodu poduzimaju sljedeće aktivnosti:

1. Njegovati novoformirane rojeve.
2. Cijedenje meda, ako su povoljne klimatske i druge prilike.
3. Proizvodnja i zamjena matica.
4. Zaštita pčela od suviše toplote.
5. Borba protiv osa i stršljenova.
6. Održavati higijenski ispravnu pojilicu na pčelinjaku.

Ovi radovi se obavljaju u prethodnim mjesecima, tako da se većina ponavlja i u ovom mjesecu, s obzirom na biologiju medonosne pčele i tehnologiju pčelarenja na našim prostorima.

**CARITAS BISKUPSKE KONFERENCIJE
BOSNE I HERCEGOVINE**

Mehmed bega Kapetanovića Ljubušaka 6
71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Tel: +387 33 206 441

Fax: +387 33 206 668

carbkbih@bih.net.ba
<http://www.carbkbih.org>